ΑΠΟΨΗ

Η ρωσοουκρανική κρίση

Του **ΘΑΝΟΥ ΒΕΡΕΜΗ***

Οι πρόσφατες ρωσικές αντιδράσεις σε μια παλιά ιστορία βρήκαν τους Δυτικούς απροετοίμαστους – Η σημερινή κρίση παρουσιάζει μία όψη ματαιοπονίας από την πλευρά των ΗΠΑ.

Η πτώση της Σοβιετικής Ενωσης πριν από 30 χρόνια δεν συνοδευόταν από κραυγές ενθουσιασμού των Δυτικών ηγετών. Ηταν μία προσεκτική διαδικασία που όλοι τους εύχονταν ότι δεν θα εγκατέλειπε ο Γκορμπατσόφ και για αυτό φρόντιζαν να μην τον τρομάξουν και αλλάξει γνώμη. Υπήρξαν τότε δυτικές διαβεβαιώσεις ότι το ΝΑΤΟ δεν επρόκειτο να επωφεληθεί από τις αλλαγές για να επεκτείνει τον χώρο της δραστηριότητάς του στην παλιά Ανατολική Ευρώπη και πολύ λιγότερο στην περιοχή της Ρωσίας και της Ουκρανίας.

Εικοσι χρόνια αργότερα τα πρώην εδάφη του Συμφώνου της Βαρσοβίας άρχισαν να περνούν το ένα μετά το άλλο στο νατοϊκό στρατόπεδο. Επτά από τις οκτώ χώρες του Συμφώνου είναι πλέον μέλη του ΝΑΤΟ. Από το 2008 στη συνάντηση κορυφής του Βουκουρεστίου, οι Αμερικανοί έπεισαν τους άλλους εταίρους να υποσχεθούν στην Ουκρανία και στη Γεωργία ότι στο μέλλον θα γίνονταν μέλη του ΝΑΤΟ.

Πέρασε χρόνος ώσπου να αντιδράσει η Ρωσία του Βλαντιμίρ Πούτιν. Κάποια στιγμή οι Ρώσοι άρχισαν να μαζεύουν το παλιό τους ιμπέριουμ με προειδοποιήσεις στους Αμερικανούς και τους Ευρωπαίους ότι δεν θα ανεχθούν συνεχιζόμενη επέκταση του ΝΑΤΟ στον στρατηγικό τους χώρο. Το χειρότερο ήταν ότι σε προτάσεις συμμετοχής της Ρωσίας στα δυτικά συστήματα η Δύση δεν έδειξε ποτέ προθυμία.

Το βέβαιο είναι ότι ο Πούτιν επιβεβαίωσε τη δυσαρέσκειά του με τη συγκέντρωση στρατού εκατό χιλιάδων ανδρών στην περιοχή των ρωσοουκρανικών συνόρων και την απαίτηση από τις ΗΠΑ επισήμων διαβεβαιώσεων ότι δεν θα παραβίαζαν τη ρωσική ασφάλεια. Το καινούργιο στις ρωσικές αντιδράσεις είναι μια προσπάθεια επιστροφής στις περιοχές σοβιετικής επιρροής κατά τον Ψυχρό Πόλεμο. Ετσι ο Πούτιν ζητάει από τους Αμερικανούς να μην τοποθετήσουν, ή και να αποσύρουν, νατοϊκό στρατό και οπλικά συστήματα από τα μέλη του οργανισμού που βρίσκονται στην παλιά Ανατολική Ευρώπη. Εδαφος ρωσικού ενδιαφέροντος θεωρείται ακόμα ο Καύκασος και η Κεντρική Ασία. Αγνοώντας επιδεικτικά την ουκρανική ηγεσία ο Ρώσος πρόεδρος απευθύνεται κατευθείαν στον ισχυρό της Δύσης.

Οι πρόσφατες ρωσικές αντιδράσεις σε μια παλιά ιστορία βρήκαν τους Δυτικούς απροετοίμαστους. Ο Ρώσος υπουργός Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ έστειλε τελεσίγραφο στην Ευρώπη περί απειλής κατά της Ρωσίας και περί απαραίτητων μέτρων για την εξάλειψή της.

Η ακινητοποίηση του νέου αγωγού που θα έφερνε ρωσικό αέριο στη Γερμανία είναι αντίμετρο στη ρωσική επιθετικότητα κατά της Ουκρανίας. Ομως η εξάρτηση της ηπείρου από εισαγωγές ρωσικής ενέργειας προκαλεί ήδη πληθωριστικές τάσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία. Τι θα γίνει εάν διακοπεί η αγορά αερίου από τους Ρώσους και μάλιστα με νέο ανταγωνιστή - πελάτη την Κίνα;

Κατά τον Πούτιν, ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τη χώρα του βρίσκεται στην τοποθέτηση πυραύλων μέσου βεληνεκούς σε περιοχές κοντινές προς τη Μόσχα. Το 2019 η κυβέρνηση Τραμπ δεν ανανέωσε τη συνθήκη INF (πυρηνικές δυνάμεις μέσου βεληνεκούς) που εξασφάλιζε την αμοιβαία απαγόρευσή τους. Οι Αμερικανοί υποστήριξαν τότε ότι η Ρωσία είχε ήδη παραβιάσει τη συνθήκη. Σήμερα, ο Πούτιν θεωρεί ότι τέτοιοι πύραυλοι πρόκειται να τοποθετηθούν στη Ρουμανία και στην Πολωνία από το ΝΑΤΟ.

Η σημερινή κρίση παρουσιάζει μία όψη ματαιοπονίας από την πλευρά των ΗΠΑ. Είναι αμφίβολο αν σε αυτή τη συγκυρία τα κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ θα συμπλεύσουν με μια απόφαση επέκτασης του οργανισμού στην Ουκρανία. Αρκεί μία αντίρρηση από την Ουγγαρία λόγου χάρη, για να ματαιωθεί η απόφαση επέκτασης.

* Ο κ. Θάνος Βερέμης είναι ομότιμος καθηγητής του ΕΚΠΑ, αντιπρόεδρος ΕΛΙΑΜΕΠ.